

İSLAM'DA SEVAP KAZANMA VASITALARI

Eûzubillâhimineşşeytânirracîm

Bismillâhirrahmânirrahîm.

*ElhamdulillâhiRabbî'l-âlemîn. Nahme-
dühû bi-cemîi mahâmidih. Âlâ külli hâlin ve
fi-külli hîn. Ves-Selâtu ve's-selâmu alâ seyyi-
di'l-evvelîne ve'l-âhirîn ve'l-âhirîn ve şefî'l-
müznibîn. Senedinâ ve mededinâ Muhamme-
din ve âlihî ve sahbihî ecmaîn ve men te-
biahû bi-ihsânin ilâ yevmid-dîn.*

Emmâ bâ'd:

*Fa'lemû eyyühe'l-ihvân fe inne efdale'l-
hadîsi kitabullah ve efdale'l-hedyi hedyu
seyyidinâ Muhammedin sallallahu aleyhi ve
sellem. Ve şerre'l-umûri muhdesâtuhâ ve
külle muhdesin bid'ah ve külle bid'atin
dalâleh ve külle dalâletin ve sâhibehâ fin-
nâr. Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi
sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâl:*

الْحَمْدُ عَلَى النِّعْمَةِ أَمَانٌ لِّزَوَالِهَا.

*Elhamdü ale'n-nimeti emânün li-
zevâlihâ.*¹

Sadaka resûlallah fî mâ kâl ev kemâ kâl.

Çok aziz ve muhterem cemaat-i müs-
limîn!

Allahu Teâlâ hazretlerinin selamı, rah-
meti bereketi dünya ve âhirette sizlerin üze-
rinize olsun. Allahu Teâlâ hazretleri iki cihan
saadetine cümlelerinizi nail eylesin.

Peygamberimiz, Efendimiz, Muhammed-i
Mustafâ *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretle-
rinin mübarek hadîs-i şerîflerinden bir demet
okuyup taallüm eylemek, tefeyyüz etmek
üzere toplanmış bulunuyoruz. Bu hadîs-i
şerîflerin okunmasına başlamazdan önce Pey-
gamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendi-
miz'e bağlılığımızın, ümmetliğimizin, sevgi-
mizin, saygımızın bir nişanesi olmak üzere
rûh-u pâkine hediye edelim diye; onun cümle
ashâbının ve âl'inin ve etbâının ve ahabâbının
ruhlarına hediye olsun diye; sair enbiyâ ve
mürselîn ve cümle evliyâullah ve has, halis,
mukarreb kulların ruhlarına; bilhassa Ümmet-

---

¹ Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, III, 255, r. 6421.

i Muhammed'in mürşitleri olan sâdad ve meşâyih-ı turuk-u aliyemizin ruhlarına hediye olsun, o mübareklerin himmet ve teveccühlerine nail olalım diye; uzaktan yakından bu hadîs-i şerîfleri dinlemek üzere şu mescide gelmiş, toplanmış bulunan siz kardeşlerimizin âhirete göçmüş olan bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhlarına hediye olsun diye; bu beldeleri fetheden fatihlerin, gazilerin, şehitlerin, mücahitlerin ruhlarına, cümle hayrât u hasenât sahiplerinin ruhlarına, şu caminin bânisinin ve bu camiye tekrar tekrar tamir eden, tecdit ve tevsi eyleyenlerin kendilerinin ve geçmişlerinin ruhları için ve bizim de dünya ve âhîret saadet ve selametine ermemize vesile olması için bir Fâtîha, üç İhlâs-ı Şerîf okuyalım, o mübareklerin ruhlarına bağışlayalım.

a. Allah'a Hamd Etmek ve Kazandırdığı Güzellikler

Bismillâhirrahmânirrahim.

Hadîs-i şerîfte Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri buyurmuşlar ki;

“Hamd, nimetin zail olmasına karşı bir emandır!”

Hamd nedir?

Allahu Teâlâ hazretlerinin bize verdiği nimetten dolayı; ikramlardan, ihsanlardan, üzerimizdeki çeşit çeşit lütuflarından dolayı sena eylemek, O'nu meth eylemek, O'na olan şükran duygularımızı, bağlılığımızı ifade eden duygular ve sözleri tesahüp eylemek, mâna-sına geliyor.

Türkçe'de "övmek ve övülmek" diyebiliriz. Fakat medihten farkı, bir nimetin karşılığında olmasıdır!

Bir insanı meth ederken önce bir nimetin olması şartı yoktur. Medih sadece nimet için olmaz, başka sebeplerle de olabilir ama hamd mutlaka bir nimetle ilgilidir! İnsan hamd eylediği, *elhamdülillah* dediği zaman, Allahu Teâlâ hazretlerine hamd duygusuyla dolu olduğu, şükür duygusuyla dolu olduğu zaman bu, nimetin zevaline karşı bir garanti olmuş oluyor.

Efendimiz'in bu sözünden anlıyoruz ki kul, Allah'ın kendisine verdiği nimeti anlarsa -çok şükür ki Rabbim bana şu nimeti vermiş- onun Allah'tan geldiğini bilir de hamd ederse Allahu Teâlâ hazretleri hamd edilen nimeti

kesmiyor. Elinden almıyor ve hamd etmek devamına sebep oluyor.

“Çok şükür ki Rabbim bana şu nimeti vermiş...”

O bakımdan daima, her halde, her zamanda ve her durumda Allahu Teâlâ hazretlerine hamd duygusu ile dolu olmamız lazım. Daima *elhamdülillah* dememiz lazım. Bu Hz. Âdem atamız *aleyhisselam*'dan beri beşerin Allah'a bağlı olanlarının güzel bir duygusu ve güzel bir lisan ile o duyguyu ifade etmesi oluyor.

Nimetlerin hepsi bize Allahu Teâlâ hazretlerindedir. Hatta başımıza çeşit çeşit dünya işleri üzüntüler, gamlar, kederler gelse bile yine her halde ve her durumda Allah'a hamd etmek lazım.

Elhamdülillâh alâ külli hâl. “Her hal üzere Allah'a hamd olsun!”

Çünkü hepsinin altında, hepsinin arkasında yine Allahu Teâlâ hazretlerinin kullara karşı bir lütfu saklıdır.

Diyelim ki bir kul hasta olsa o hastalık dolayısıyla öyle ecirler, sevaplar kazanabilir

ki -edepli bir kul olmak şartıyla, kadere rıza göstermek, Rabbine karşı olan kulluk bağlarını isyana döndürmemek şartıyla, o hastalığa sabretmesi şartıyla- o kadar büyük nimetler, o kadar büyük sevaplar elde eder ki neticede o da hayır olur.

Hatta bir hadîs-i şerîfte geçmiş ki Allahu Teâlâ hazretleri kibri, ucubu sevmediğinden kulların arada kusur, günah işlemelerine de imkân sağlamış ki kusura isyana düştüğü zaman kendi mahcup olsun, utansın, Rabbinin kulluğunu iyi yapamadığını anlasın; ama kibre, ucuba düşmesin, kendisini beğenmesin! Çünkü kendini beğenmek, burnu havada olmak daha fena oluyor!

Buradan faydalanarak büyük âriflerden, evliyâullahtan, meşhur mutasavvıflardan bir zât da diyor ki;

Masiyetün evreset zülle ve'l-kisâran hayrun min ibâdetin evreset izzen ves tikbera

“Bir günah ki insana boyun büküklüğü, utanma duygusu, kalp kırıklığı veriyor, bu onun için daha hayırlıdır!”

[Günahtan dolayı] boynu bükük, bir köşeye çekiliyor, artık kıpırdayacak hâli yok, edepsizlik yapmıyor, nedir bu benim yaptığım filan diye üzüntü içinde duruyor...

Birtakım ibadetler yapıp da, “Var mı benden daha iyisi...” gibilerden böbürlenerek, kibirlenerek, göğsünü kabartarak, burnunu havaya kaldırarak dolaşmasından daha hayırlıdır. Çünkü kibri Allah sevmez, insanlar da sevmez. Kibirli bir insanın yanından herkes bucak bucak kaçır. Aman ne kendini beğenmiş herif yahu, der. Yüzüne karşı bir şey diyemese bile bir daha onun olduğu yere gitmez, onun sohbetine katılmaz, bir daha sokakta görse yolunu değiştirir. Çünkü bir çuval şekerle bile yenecek bir adam değil, o kadar tatsız tuzsuz bir kimse ki bir çuval şeker bile kendisini tatlandırmıyor diye kaçacak yer arar.

Demek ki insanın mütevazı olması lazım, derviş olması, samimi, yumuşak olması, had-dini bilen kimse olması lazım.

Hatta bazı kusurlar bile insana fayda sağlıyor. Çünkü sonu iyi geliyor, sonunda kendisinde güzel huy, güzel duygu hâsıl oluyor.

Ötekisinde, kendisinde kibir hâsıl oluyor. Edepsizleşiyor, küstahlaşıyor; o iyi değil!

Öyle anlaşılıyor ki, her hâlde *elhamdü-lillâhi alâ külli hâlin* denmesi, her hâlde insanın bir hayrı var... Eğer insan, başına bir musibet gelir sabrederse gene hayra erer, sevap kazanır. Eğer bir insan bir nimete mazhar olur, yer içer *elhamdülillah* diye şükrederse o zaman yine nimetlerin içinde yaşamış olduğundan, nimette olduğundan, bir de şükrettiğinden, sevap kazandığından kârda ve hayırda olmuş oluyor. Demek ki biz daima *elhamdülillâhi alâ külli hâl, elhamdülillah alâ külli hâl...* diyeceğiz, Allah'a hamd ü sena edeceğiz.

b. Hangi Halde Elhamdulillah, Hangi Halde Çok Şükür Denir?

Yalnız İslâmî bir töre, bir gelenek vardır ki insan başına bir musibet geldiği, sıkıntı geldiği zaman da hamd eder, *elhamdulillah* der. Fakat “Çok şükür!” demek, ancak nimet olduğu zaman olur.

Hamd her zaman yapılır; şükür nimetin karşılığında yapılır çünkü şükrettiği zaman nimeti artar!

لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي
لَشَدِيدٌ

*Le in ŧekertüm le ezîdenneküm ve le in kefertüm inne azâbî le ŧedîd.*² “Eğer bana ŧükrederseniz ben, sizin nimetlerinizi mutlaka ve mutlaka arttırırım; eğer küfrân-ı nimette bulunursanız benim azabım çok ŧiddetli olur!” diye Kur’ân-ı Kerîm’de de geçiyor.

Muhterem kardeŧlerim!

O halde, her halde Allah’a hamd edeceğiz. Her durumda; hastalıkta da sağlıkta da, fakirlikte de zenginlikte de, sıkıntıda da geniŧlikte de, üzüntüde de ferahta da *elhamdü lillah* diyeceğiz.

Nimetlere mazhar olduğumuz zaman eŧ-ŧükrü lillâh, “Allah’a çok ŧükür” diye ŧükrümüzü ifade edeceğiz. Bileceğiz ki her nimet bize Allah’tandır. Evet, bu hediye bir komŧu getirdi, verdi, falanca yerden ŧöyle oldu, böyle oldu ama yaptıran Allah! *Müsebbibü’l-esbâb* olan Allahu Teâlâ hazretleridir!

² 14/İbrahim, 7.

Onun için her hayrı O'ndan bileceğiz. Zaten bu bizim amentü ifademizin içinde de -ne güzel büyüklerimiz bize ezberletmişler- geçiyor:

Hayrihî ve şerrihî minellâhi Teâlâ. "Kaderin hayrı da şerri de, senin başına gelen mukadderâtın, senin gözüne göre iyi olanı da kötü olanı da Allah'tandır!"

O bakımdan hepsinin Allahu Teâlâ hazretlerinin müsaadesiyle, takdiriyle, kazasıyla, kaderiyle olduğunu insan bilince o zaman kâmil müslüman olur. Musibetlerde kendisini dağıtmaz, perişan olmaz, intihara kalkışmaz. Kolu kanadı kırılıp bir kenarda işe yaramaz, ıskartaya çıkmış bir insan hâline gelmez; sevinçli durumlarda da şımarmaz.

Demek ki Müslümanlık insana son derece güzel duygular, son derece dengeli bir ahlâk nasip ediyormuş. Rabbimiz bizi daima kendisine hamd edici kimselerden eylesin. Üzerimizdeki nimetlerini de daim eylesin. Üzerimizden zail etmesin, izale eylesin.

الْحَيَاءُ وَالْإِيمَانُ مَقْرُونَانِ فِي قَرْنٍ وَاحِدٍ، فَإِذَا
سَلِبَ أَحَدُهُمَا تَبِعَهُ الْآخَرُ.

*el-Hayâu ve'l-imânu makrûnânî fî karnin
vâhidin, fe izâ sülibe ehadühümâ tebiahü'l-
âharü.*³

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri bu ikinci hadîs-i şerîfte iman ile hayânın, utanma duygusunun beraber yaratıldığını, birbirine sıkı bağlarla bağlı olduğunu, ayrılmaz kardeşler olduğunu ifade ediyor. Hayâ ve iman, ikisi bir araya getirilmişlerdir, birbirlerine eş yapılmışlardır, yapıştırılmışlardır. İnsandan bir tanesi gittiği, kaldırıldığı, götürüldüğü zaman ötekisi de kalkar gider.

Mesela hangisi gidiyor?

Diyelim ki utanma gidiyor, adamın utanması kalmadı; imanı da gidecek! Çünkü hayâ ile iman yapışık, beraber, birbiriyle son derece ilgili iki şey. Hayâ gitti, utanması kalmadı,

---

³ Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, X, 165, r. 7329, 7330; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, VIII, 174, r. 8313; IV, 374, r. 4471; Taberânî, *el-Mu'cemü s-sagîr*, I, 371, r. 622; Deylemî, *el-Firdevs*, II, 150, r. 2763; İbn Asâkir, *Târîhu Dimeşk*, XVI, 437, r. -1; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, I, 92, r. 322; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, III, 119, r. 5755.

yüzsüz; o yüzsüzlüğünden, o utanmazlığından dolayı artık günah da işler, başkalarının tenkitlerinden de korkmaz, çekinmez, insanlardan da arlanmaz, sıkılmaz. Arkasından o edepsizliklerle kalbindeki imanın nuru da söner, ibadeti de bırakır, camiye de gelmez, müslümanlarla selamı sabahı da keser, cehenneme yuvarlanıncaya kadar gider olmadık insanlarla ahbaplık eder!.. Bu dünyada üç beş lezzet tatsa bile -bu dünyanın tamamı lezzet olsa ne olacak, zaten 70-80 sene- onun arkasından ebedî asırlar devam edecek olan sonsuz âhîret hayatını mahveder.

Öbür tarafını düşünelim: İman giderse iman gittiği zaman o insanda hiç hayâ kalmaz.

Bizi Allah'tan korkup günah işlemekten alıkoyan nedir?

İmanımızdır.

Hayâlî eden nedir?

İmanımızdır!

Biz imanlı olduğumuzdan hırsızlık etmeyiz, imanlı olduğumuzdan katil duruma düşmeyiz, imanlı olduğumuzdan açık saçık gez-

meyiz, imanlı olduğumuzdan kötü şeylerden çekiniriz. Ama adamın imanı yoksa, "Ne olacak ya?.." der. Ne olursa olsun! Bir hesap fikri yok, âhiret inancı yok, ar damarı çatlar, her şeyi yapar, fırsatı buldu mu her şeyi yapar! O bakımdan Allah ebedî sermayemiz olan imanımıza zarar verdirmesin, bizi imandan ayırmasın! İmanın ikiz kardeşi olan, yanından hiç ayrılmayan, yapışık kardeşi olan hayâdan mahrum etmesin, hayâ duygusuna sahip eylesin!

Hayâ güzel bir duygudur. Erkeklerde de güzeldir kadınlarda da güzeldir.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* başka bir hadîs-i şerifinde buyurdu ki;

الْحَيَاءُ خَيْرٌ كُلُّهُ

*el-Hayâu hayrun küllühû.*⁴ "Hayâ tamamen, her çeşidiyle hayırdır; onun hiç şer olma durumu yoktur!"

الْحَيَاءُ زِينَةٌ، وَالتَّقَى كَرَمٌ، وَخَيْرُ الْمَرْكَبِ الصَّبْرُ،
وَانتِظَارُ الْفَرَجِ مِنَ اللَّهِ عِبَادَةٌ.⁵

⁴ Müslim, "Îmân", r. 60; Ebû Dâvud, "Edeb", 7, r. 4796.

el-Hayâu zînetün. “Hayâ insan için bir süstür, ziynettir.” *Ve't-tukâ keremun.* Ve takvâ, günahlara dalmamak, sakınmak, çekinmek; o da asalettir!”

Takvâ, Arapça'da *tukâ* diye de söylenir.

Kerem, Arapça'da asalet makamında kullanılan bir kelimedir. Bir insan soylu oldu mu -ama anasının-atasının asil aileden olması mânasında değil- ahlâkı soylu oldu mu, ahlâkı kıymetli oldu mu ona *kerîm* derler. Çok kıymetli bir sıfattır.

İnne ekremeküm indellâhi etkâküm, âyet-i kerîmesinde de buyruluyor ki; “İnsanların en kıymetlisi, ahlâkça soylusu, süzmesi, değerlisi takvâsı en çok olandır!”

Demek ki insan takvâyaya sahip olacak, takvâ kendisi için asalet demektir. Hayâ, ziynet demektir.

c. İnsanı Cennete Taşıyacak En İyi Binek

İnsanların bir yerden bir yere gitmek için bindikleri çeşitli binekler vardır. Eskiden ata

---

⁵ Hakîm et-Tirmizî, *Nevâdiru'l-usûl*, II, 220; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, III, 120, r. 5767; Sehâvî, *Mekâsidü'l-hasene*, I, 173.

binerlermiş. Suudi Arabistan'da daha ziyade deveye biniliyor imiş. Orta Asya'da mandaya bindiklerini gördüm. Geçen gün gazetede vardı: Hindistan'da birisi bir lamanın üstüne binmiş... Her beldede kendine göre binilecek bir mahlûk oluyor, ona biniyorlar.

Biz otomobillere, otobüslere, minibüslere biniyoruz, paramız varsa uzak yerler ise uçaklara biniyoruz. İnsan bir menzilden bir menzile varmak için bir vasıta kullanıyor, biniyor oraya gidiyor. Peygamber Efendimiz hadîs-i şerîfnde buyurmuş ki;

Hayru'l-merkebi es-sabru. "Binilecek şeylerin en hayırlısı sabırdır!"

Allah Allah. Sabrı bir bineğe benzetti!

Neden?

İnsan bineğe bindiği zaman bir yerden öteki yere gidiyor. Mesela otomobile biniyorsun, İstanbul'a gidiyorsun; seni ulaşman gereken menzile götürüyor. Sabrı kendin edinirsen o sabır da seni güzel bir neticeye götürür. Umduğun yüksek bir sonuca, iyi mutlu bir sonuca götürür. Demek ki sabır da mânevî bir çeşit binek gibidir. O hâlde bizim de başımıza

bir sıkıntı geldiği zaman sevap kazanalım diye, iyi bir sonuca ulaşalım diye bir bineğe binmemiz lazım.

Neye bineceğiz?

Sabra bineceğiz, sabra müracaat edeceğiz. Sabırlı olacağız, dişimizi sıkacağız, o yavaş yavaş gidecek. Üzerimizdeki o sıkıntılı hâl bir zaman sonra gidecek, biz de iyi bir sonuca ulaşmış olacağız.

Demek ki en hayırlı binek sabırmış çünkü en hayırlı neticeye götürür. Allahu Teâlâ hazretleri sabredenleri çok sever. Çünkü;

Innallâhe meâ's-sâbirîn. "Allah sabredenlerle beraberdir!"

Bir insan bir sıkıntıya, bir musibete uğradı da dişini sıktı mı ondan dolayı Allahu Teâlâ hazretleri onu taltif ediyor, maiyyet şerifini veriyor. "Kulum, ben senin yanında olacağım, senden yanayım..." demiş oluyor. Allah "Senden yanayım!" dedi mi, bir insandan yana oldu mu dünya ve âhiret onun olur.

Sonra Allahu Teâlâ hazretleri sabırlılara ecr ü sevabı hiç ölçüye gelmeyecek şekilde fazla verecektir. Onun için Allah'tan âfiyet

isteyin ama başınıza bir musibet geldiği zaman da ona sabredin. Sabır bineğine binin ki çok güzel neticelere ulaşasınız. Allah daima huzurda, saadette, âfiyette eylesin. Ama imtihan dünyasıdır, başımıza bir rahatsızlık veya bir üzüntü; malda, canda, ailede veya çevrede bir musibet olursa o zaman da sabredip çok sevaplar kazanmayı nasip eylesin.

Ventızâru'l-fereci minallâhi azze ve celile ibâdetün.

Peygamber Efendimiz; “Nasıl olsa bu acı günler bitecek de bir ferahlı zamana Allah bizi elbette çıkartacak, diye ferahı, sevinci beklemek, aziz ve celil Allahu Teâlâ hazretlerinden ummak ibadettir!”

Şu anda sıkıntıdaşın, şu anda epeyce bir kıvranıyorsun filan ama Allah bunu da geçirecek. İnşallah iyi bir duruma geleceğim, diye sabrediyor ve bekliyor; işte bu bekleme de ibadettir.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri “Ferahı fereci beklemek, ibadettir.” buyuruyor.

O halde hadîs-i şerîfin manasını toplayacak olursak:

Hayâ sahibi olacağız çünkü hayâ zinet-
tir, takvâ sahibi olacağız çünkü takvâ asalet-
tir, başımıza bir iş geldi mi sabredeceğiz çün-
kü o bizi ulaşmak istediğimiz ana menzile
merhaleye ulaştıracak en hayırlı binektir.
Sıkıntı içinde olsak bile o sıkıntıdan sonra
Allah elbet bir gün, bir zaman, yakın zaman-
da şu benim sıkıntımı izale edecek de beni de
sevindirecek, yüzümü güldürecek diye o se-
vinci, o yüz gülme zamanını beklemek, inti-
zar eylemek Allahu Teâlâ hazretlerinden
ummak da ibadettir.

Muhterem kardeşlerim!

Demek ki, İslâm'da sevap kazanma vası-
tası sadece namaz kılmak değilmiş. Sabreder-
se sevap kazanıyormuş. Sıkıntılı bir durumda
“Hele bu sıkıntı geçecek, dur bakalım, güzel
günler gelecek...” diye beklemek ibadet olu-
yormuş. O bakımdan içimizi düzeltelim, kal-
bimizi, aklımızı düzeltelim...

Bütün mesele insanın aklını düzeltmesin-
de! Müslüman iyi bir akla sahip olduğu za-
man, iyi bir zihniyete sahip olduğu, her şeye

bakış açısı İslâm olduğu, hadiseleri değerlendirilmesi İslâm'a göre olduğu zaman o sıkıntı içinde de sevap kazanıyor, hastalık içinde de, dert içinde de sevap kazanıyor. Her yerden her zaman daima sevap kazanarak terakki etmiş oluyor.

O halde Allah bize güzel huylar nasip eylesin. İyi bir zihniyet nasip eylesin. Düşünen bir insan olalım, gönül sahibi bir ârif kimse olalım, böylece her duygumuz, her huyumuz, her düşüncemiz ile sevaplar kazanıp hem dünyada hem âhirette ebedî mutluluğa erelim.

d. Pişman Olan Kul

Bundan sonraki hadîs-i şerîf yine ahlâk ile ilgili geldi.

خَابَ عَبْدٌ وَخَسِرَ لَمْ يَجْعَلِ اللهُ فِي قَلْبِهِ رَحْمَةً
لِلْبَشَرِ.

*Hâbe abdün ve hasira lem yec'alillâhu fî kalbihî rahmeten li'l-beşeri.*⁶

⁶ Abd b. Humeyd, *Kenzu'l-ummâl*, III, 166, r. 5984; İbn Asâkir, *Târîhu Dimeşk*, XXI, 54; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, III, 162, r.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bu hadisinde buyurdu ki;

“Bir kul hâib oldu ve hüsrana uğradı, çok büyük zararlara uğrayıp perişan oldu, pişman duruma düştü!”

Nasıl bir kul?

Lem yec'alillâhu fî kalbihî rahmeten li'l-beşeri. “Allah’ın kalbinde beşer için, insanlar için merhamet, acıma duygusu vermediği bir kul en büyük ziyanlara uğradı, en büyük hüsrana uğradı, en perişan duruma düştü, düşecek!”

“Düştü.” diye söylenmesi Arapça’da; olacak şeyin kat’îliğinden dolayıdır. Mâzi siygasıyla söylüyor çünkü muhakkak öyle olacak! Ondandır Araplar’da öyle bir âdet vardır. “Böyle oldu!” derler; daha ortada olan bir şey yok ama öyle olacak!

Merhameti, acıma duygusu olmayınca, başka insanlar için kalbi sızlamayınca, kalbi atmayınca o zaman o insan perişan olacak. Ama perişan olacağı kat’î olduğundan “Peri-

---

5968; Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-sahâbe*, IV, 2040, r. 5125; İbn Hâcer, *el-İsâbe*, IV, 505; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-ğâbe*, IV, 199.

şan oldu!” diye söylüyor. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz Arapça'nın özelliğinden dolayı bu ifadeyi de söylemiş.

Başkalarına acımak, başkalarını sevmek, başkalarının dertleri karşısında hüzünlenmek, üzülme, onun yardımına koşmak çok yüksek insanî bir duygudur. Acımasız, katı kalpli olmak, başkalarının dertleriyle ilgilenmemek de insanın dünya ve âhirette son derece büyük zararlara uğramasına sebeptir.

Merhamet etmeyene merhamet olunmayacak! Bu dünyada merhameti olmayana âhirette Allah merhamet etmeyecek. Onun için buyrulmuş ki;

“Siz yeryüzündekilere merhamet edin ki göktekiler de size merhamet eylesin!”

Gökte neler var?

Çeşitli melekler var. Onlar müslümanlara “Yâ Rabbi! Affeyle, bağışla, lütfeyle!..” diye dua ederler. Meleklerin duası da meleklerce yapılmış olduğu, kıymetli olduğu için makbul olur. Onun için çeşitli güzel duygular arasında insanların iyiliğini istemek ve onlara acımak da müslümanın önemli bir sıfatıdır.

Peygamber Efendimiz -mübarek- *sallallahu aleyhi ve sellem*, kendisi çok kere göz-yaşı dökerlerdi, duygulu kimselerdi. Çocukları severdi, kucağına alırdı. Bir keresinde böyle yapınca, severken bedevinin birisi demiş ki;

“Yâ Resûlallah! Biz çocuklarımızı hiç böyle yapmayız, öpmeyiz, sevmeyiz, kucaklamayız!..”

“Allah senin kalbine bir acıma duygusu vermemişse ben ne yapayım!..” demiş.

Acımak, sevmek lazım, kalbinin rikkatli olması lazım. Çocuklarımızı öyle yetiştirmeliyiz. Sırf kendine göre [olmaz].

“Bütün çikolataların hepsi benim, kardeşime bir şey yok...”

Hepsini kucaklıyor. Böyle olmayacak!

Sonra çocuk karınca yuvasının başına gitmiş, bütün karıncaları eziyor.

Ne yapıyorsun yavrum, onun sana ne zararı var?

Orada onların kıpır kıpır kıpırdadığını gördü, eziyor veyahut gidiyor bir başka yerde bir böcek görüyor, onu eziyor. Küçükten alış-

tırmak lazım; “Yavrum bak, o Őimdi nasıl bağırıyor, sen onun bağırmasını duymuyorsun ama nasıl ağlıyor... Sen onun kolunu, bacağını kırdın, öyle yapmaman lazım, bak sana birisi böyle yapsa iyi olur mu?!..” filan diye, kolunu biraz sıkıp, kulağını biraz büküp ona acımayı, başkalarının duygularını kendi üzerinde kıyas ederek anlamayı, merhameti öğretmek lazım! Merhameti küçükten öğrenmedi mi büyüdüğü zaman perişan olur!

Amerika’da bulunan bir aile reisi çocuklarını böyle yapmış da Amerikan okuluna vermiş; onlar da çalıŐkan olmuşlar, birinci olmuşlar... Sonunda bunu kiliseye götürmedi diye çağırıyorlar. Okulun ilgilisi diyor ki;

“Beyefendi, niçin çocuğunuzu kiliseye göndermiyorsunuz? Dinî duygu en önemli duygudur. Biz ilkokulda çocukların bilgi öğrenmesinden ziyade; duygulanmasını, merhametli olmasını, sevmesini öğrenmesini istiyoruz. Onun için eğitmeye çalışıyoruz. Asıl önemli olan sevgi duygusudur, duygusudur, dinî duygudur, içindeki hassasiyettir; onun için çocuğunu kiliseye göndersene!..”

Bizim arkadaşımız da demiş ki;

“Ben dine karşı değilim; bilakis dindarım ama müslüman olduğum için çocuklarımı kili-seye göndermiyorum...”

“Affedersiniz, müslümansanız o zaman sizin çocuğunuzu eğitmek için bizim size müs-lüman hoca bulmamız lazım...” filan diye ce-vap vermişler. Demek ki ilkokuldaki hedefleri çocukların ahlâklarını düzeltmek, çocuklara sevgi ve merhamet vermekmiş. Benim asıl dikkatimi çeken orasıdır!

Biz de çocuklarımıza küçükten, karşısın-dakini sevmesini, karşısındakine acımasını çeşitli vesilelerle öğretmeliyiz. Eline bir şey verip “Al bunu şuna götür, ikram et, hediye et...” diyerek hediye vermesini öğretmeliyiz. Bencil yetişmemesine, merhametsiz olmama-sına çalışmalıyız. Büyüdüğü zaman rahat eder. Ama küçükten o olmazsa büyüdüğünde de rahatsız olur.

e. Müşriklere Muhalefet Etmek

خَالِفُوا الْمُشْرِكِينَ احْفُوا الشَّوَارِبَ، وَأَوْفُوا اللَّحَى

*Hâlifü'l-müşrikîne ahfüş-şevâribe ve ev-fü'l-lihâ.*⁷

Peygamber Efendimiz bu hadîs-i şerîfinde buyuruyor ki;

Hâlifü'l-müşrikîne “Müşriklere aykırı, zıt hareket ediniz, muhalefet ediniz. Onlara uymayınız, onlar gibi olmayınız, onlara benzemeyiniz. Müşriklere aykırı, ters, zıt olunuz!”

Onlar gibi yapmayınız, onlara benzemeyiniz, onlara muhalefet ediniz, demek.

Muhalefet ne demek?

Karşı çıkmak demek.

“Karşı çıkınız!”

---

⁷ Buhârî, "Libâs", 64, r. 5892; Müslim, "Tahâret", r. 54; Tirmizî, "Edeb", 18, r. 2763; Nesâî, "Tahâret", 15, r. 15; Muvatta', "Şe'r", r. 1; Ahmed b. Hanbel, II, 16, r. 4654; İbn Hibbân, *Sahîh*, XII, 288, r. 5475; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, V, 226, r. 25492; Bezzâr, *Müsned*, XII, 92, r. 5566; Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, VIII, 311, r. 9246; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, X, 105, r. 5738; Ebû Avâne, *Müsned*, I, 162, r. 468; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, I, 232-233, r. 689; Beyhakî, *es-Sünenü's-suğrâ*, I, 42, r. 86; Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, IV, 273, r. 2507; VIII, 414, r. 6015; Tahâvî, *Şerhu me'âni'l-âsâr*, IV, 230, r. 6560; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, VII, 238, r. 7380; Taberânî, *el-Mu'cemü s-sagîr*, II, 75, r. 807; Begavî, *Şerhu's-sünne*, XII, 108, r. 3194; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, VI, 653, r. 17224.

Ahfüş-şevâribe ve evfü'l-lihâ. “Bıyıklarınızı kısaltın sakallarınızı uzatın!” buyurmuş. Demek ki anlaşılan o zamanın müşrikleri bıyıklarını uzatıyorlarmış, sakallarını kesiyorlarmış. Birinci cümleden anlaşıldığı gibi müşriklere muhalefet etmek, onlara uymamak, onların yaptığıının aykırısını yapmak gerektiğinden Efendimiz de buyuruyor ki; “Bıyıkları kısaltınız, sakalları uzatınız.”

Bu müşriklere benzememek dinimizde umumi bir kaidedir, aynı zamanda önemli bir kaidedir. Biz şahsiyet sahibi bir ümmetiz! Bizim her şeyimizin kaynağı Kur’ân-ı Kerîm’dir, Peygamber Efendimiz’in sünnet-i seniyyesidir, âdabıdır. Bizim işlerimiz oralar-dan ayarlanır, o kaynaklardan kaynaklanır. Onun için her şeyimiz ibadettir!

Tıraş olmamız bile ibadettir: Bıyığınızı azaltırız, sakalımızı uzatırız; sevap olur. Sakalı kazırsak günah olur çünkü haramdır, hilkat-i tağyir oluyor! Peygamber Efendimiz süt içmiştir diye süt içeriz, sevap kazanırız. Peygamber Efendimiz kaylule uykusu yapmıştır, onun sünnetine uygun olarak şu sırada yatıyorum, [diye] uykuya yatarız; ibadettir. Uyku-

dan uyanırız, Peygamber Efendimiz Şu vakitte kalkmıŐ teheccüt kılmıŐtır... Sevap kazanırız. Ayakkabıyı sağ ayağımıza besmeleyle giyeriz, sevap kazanırız; çıkartırken sevap kazanırız. Elbise giyerken yeni elbise giydiğimiz zaman dua ederiz, sevap kazanırız; *elhamdülillah* deriz, sevap kazanırız; bir üzüntü olduğu zaman *innâ lillâh ve innâ ileyhi râciûn* deriz, sevap kazanırız... İmanımızdan dolayı bizim her anımızda sevap hâsıl olur.

Bizim her Şeyimiz kendimize mahsustur, bizim damgamızı taşır! Nasıl imal edilmiŐ malların üzerinde “*Made in Turkey*, Türkiye’de yapıldı; *Made in Germany*, Almanya’da yapıldı; *Made in Japan*, Japonya’da yapıldı veyahut Amerika’da yapıldı...” diye yazıyor, damgası oluyor; bizim de her Şeyimiz İslâm’da yapıldı, “Müslümandır!” diye damga taşır.

Biz başkasına benzemeyiz, benzersek günah olur. Başkasını örnek alırsak ayıp olur ve günah olur. Hem ayıp olur çünkü güzeli bizdeyken niye kötüyü taklit edelim; günah olur çünkü müşriklere benzememek lazım! Onlar Őirk kafasıyla, küfür kafasıyla hayatla-

rını tanzim etmişlerdir. Her şeyleri berbattır, her şeyleri kendilerine benzer. Şeker oluyor, edepsizler şekerin içine likör koyuyor.

Geçenlerde bir arkadaş bize çikolata getirmiş:

“Ne getirdiğinin farkında mısınız?” dedim.

“Yok.” dedi.

Üstünde yazıyor: “Bunun içinde likör var!” diyor. Avrupa’dan gelirken getirmiş. Çünkü adam edepsiz, çünkü adam müşrik, çünkü adam kâfir!.. Çikolatası bile bize yaramaz. Benim Malatya’mın kayısı, Manisa’mın, Aydın’ımın inciri ondan çok daha iyidir, hem daha şifalıdır.

Gelin bir kampanya başlatalım, bundan sonra almayalım. Kakaosu bilmem nerden geliyor. İçine şu yağ katılıyor, bu yağ katılıyor; sıhhate zararlı... Bundan sonra çocuklarımıza kayısı yedirelim, incir, üzüm yedirtelim; hepsi şifalı şeyler.

Adamların her şeyi kendilerine benzer, hiç bir şeylerinden hayır gelmez. Elbiseleri kendilerine benzer; dar dar, vücutlarını belli eder; kıyafetleri kendilerine benzer; yemele-

ri kendilerine benzer; yatmaları-kalkmaları kendilerine benzer...

Avrupa'da yıkanma nasıldır?

Küvetin içine suyu doldururlar, girerler sabunlanırlar. O yıkanır çıkar, ötekisi girer, o yıkanır çıkar, ötekisi girer... Lavabonun ortasında mantarlı zincirli delik vardır, o mantarlı zincirli deliği kapatırlar. Lavaboya suyu doldururlar, suyu yüzlerine çarparlar. Yahu sen bir defa suyu çarptığın zaman o su müstamel su oluyor!..

Bizim dinimizde öyle değil! Onun için sümküirse sümküdüğünü tekrar yüzüne mi bulaştıracak?

Suyun içine birisi girecek; pis zaten, onun pisliği suyun içine aktı, ötekisi onun içine girecek, bütün aile suyun içine girip çıkıyor. Güya yıkandılar!

Temizlik mi oldu pislik mi oldu?

Pislik oldu.

Onun için hiç bir şeyleri bize yaramaz. Elbiseleri de yaramaz, kumaşları da yaramaz. Kumaşını domuz yağından yapılma [madde-

lerle] aprelerler. Ondan sonra kumaşı da yaramaz.

Mümkünse her şeyimizin bizim kendimize mahsus şeyden olması lazım. Sakal ve bıyık da öyle! Bıyığı bırakırlar; bıyığın üstünde burun var, burnun içinde burun ifrazâtı dediğimiz, sümük dediğimiz şey var. Aktığı zaman bu kılların arasından temizlenmesi zor olur. Bizim dinimizde doğru olan şey bıyığın azaltılmasıdır, sakalın uzatılmasıdır.

Sakal niye uzatılıyor?

Sakal uzatılıyor: Boynu korur, bademcikleri, ağzı, dişleri korur; kaşkole lüzum kalmaz, insan sıcacık olur. Hazır, Allah tarafından verilmiş bir şey! O bakımdan nereden baksan Müslümanlık güzeldir! Nereden incele sen İslâm'ın emirleri mantıklıdır, hikmetlidir. Onun için bizim müşriklere uymamamız lazım geliyor.

f. Avrupa'nın Nesi Alınır?

Ama şu kaide de vardır ki;

Hûzi'l-hikmete ve lâ yedurruke min eyyi viâin harece.

Hikmet olunca, yerli yerince yapılmış bir şey olunca, ilme ve akla ve mantığa dayanınca, onun nereden alındığı önemli değildir; onu her yerden alırız!

Bizim dinimizde kuru bir taassubun olmadığını hadîs-i şerîfler çok güzel gösterdi. Evet, müşriklere muhalefet edeceğiz ama aklen, mantıken ve ilmen doğru olan bir şeyi de nerede olursa olsun alacağız! Bu hadîs-i şerîf de İslâm'ın ne kadar yüce olduğunu gösteriyor. Çin'de de olsa alırız, Japonya'da da olsa, Afrika'da da, Brezilya'da da olsa, Eskimoların arasında olsa da alırız...

Hikmet ne demek?

Yerli yerinde; akla, mantığa, şeriata uygun!

Hikmetli olunca alırız; hikmetsiz olunca almayız. Müşriklere muhalefet ederiz ama hikmetin vatanı yoktur. "Hikmet nerede bulunursa alınır; hangi kaptan çıkarsa çıksın alınır!" diyor. Kap dediği insanın kafası, içi veya kalbi demek. Hangi kaptan çıkarsa çıksın o alınır ve istifade edilir. İlmi alacağız.

Mehmet Akif'in sözü ne kadar güzeldir:

Allah'a dayan, sâ'ye sarıl, hikmete râm ol

Yol varsa budur, bilmiyorum başka çıkar yol.

Çıkar yol arıyor ya; tam onun zamanında düşmanlar hücum etmiş, İstiklal Harbi olmuş da zar zor paçayı kurtarmışız. Düşmanları bazı ülkelerimizden def etmişiz de bazı ülkelerde elimizden kaçırmışız ya.

Çare olarak ne diyor?

Allah'a dayan; Allah'a tevekkül edeceğiz, mü'min olacağız. Her yardımın Allah'tan geldiğini bileceğiz.

Sâ'ye sarıl; çalışacağız. Tembel durunca olmaz. Allah kendisine inanmış olan kullar tembel durdu mu vermez. İnanmayan kul çalıştığı zaman ona verir!

Ve en leyse lil-insânî illâ mâ saâ ve enne sa'yehû seyfe yurâ.

Neye sa'y ü gayret etmişse sonucu alınır. Onun için çalışacağız, Allah'a dayanacağız.

Allah'a dayan, sa'ye sarıl! Hikmete râm ol.

Çalışacağız, çalışmaya sarılacağız, sımsıkı, gece gündüz sa'y edeceğiz, gayret edeceğiz.

Sâye: "koşuşturmak" demek. Koşucunun ha ha, nefes nefese yaptığı gibi sâye sarılacağız, koşturacağız. Allah'a dayanacağız, koşturacağız.

Hikmete râm ol; Hikmetli bir şey olunca da ilme, akla, sanata ve zevke uygun bir şey olunca da ona da râm olacağız.

Râm olmak "teslim olmak" demek. Onun icabını yapmak, onu sevmek, ona bağlanmak demek. Hikmete bağlanacağız.

Yol varsa budur, bilmiyorum başka çıkar yol!

İman, çalışma ve ilim. Üç tane hedef göstermiş oluyor. Sözü güzeldir, Allah rahmet eylesin. Rabbimiz bizlere de kuvvetli iman ve tevekkül nasip eylesin. Ondan sonra tembellikten kurtarsın. dinimiz, dünyamız ve âhiretimiz için olanca gayretimizle sa'y etmemizi nasip eylesin.

Hikmet nerede olursa olsun; akla, mantığa, zevke, sanata, kalbe uygun olan iş her

nerede olursa olsun onu arayıp bulup arılar gibi; arılar kovanından çıkıp da etrafı dolaşıp da bal topladığı gibi biz de hikmeti dünyanın neresinde bulursak alırız. Kendi kovanımıza getiririz, kendi peteğimize doldururuz ve onu âfiyetle yeriz.

Allahu Teâlâ hazretleri bizi dünya ve âhîretin hayırlarına erdirsin. Allah cümlelerimizden razı olsun.

el-Fâtihâ...

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

27 Rebîü'l-Âhir 1408 / 19.12.1987

Sapanca/ Sakarya

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

